

Azimut

160

50 grimpades fàcils pel Pirineu català

Manel Figuera

Col·lecció: Azimut - 160

**50 GRIMPADES
FÀCILS
PEL PIRINEU
CATALÀ**

MANEL FIGUERA

Cossetània
EDICIONS

Primera edició: febrer del 2020

© del text i de les fotografies: Manel Figuera

© d'aquesta edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 - 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: 3 x Tres

Impressió: Formes Gràfiques Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-906-9

DL T 11-2020

A la Susana i a l'Agnès

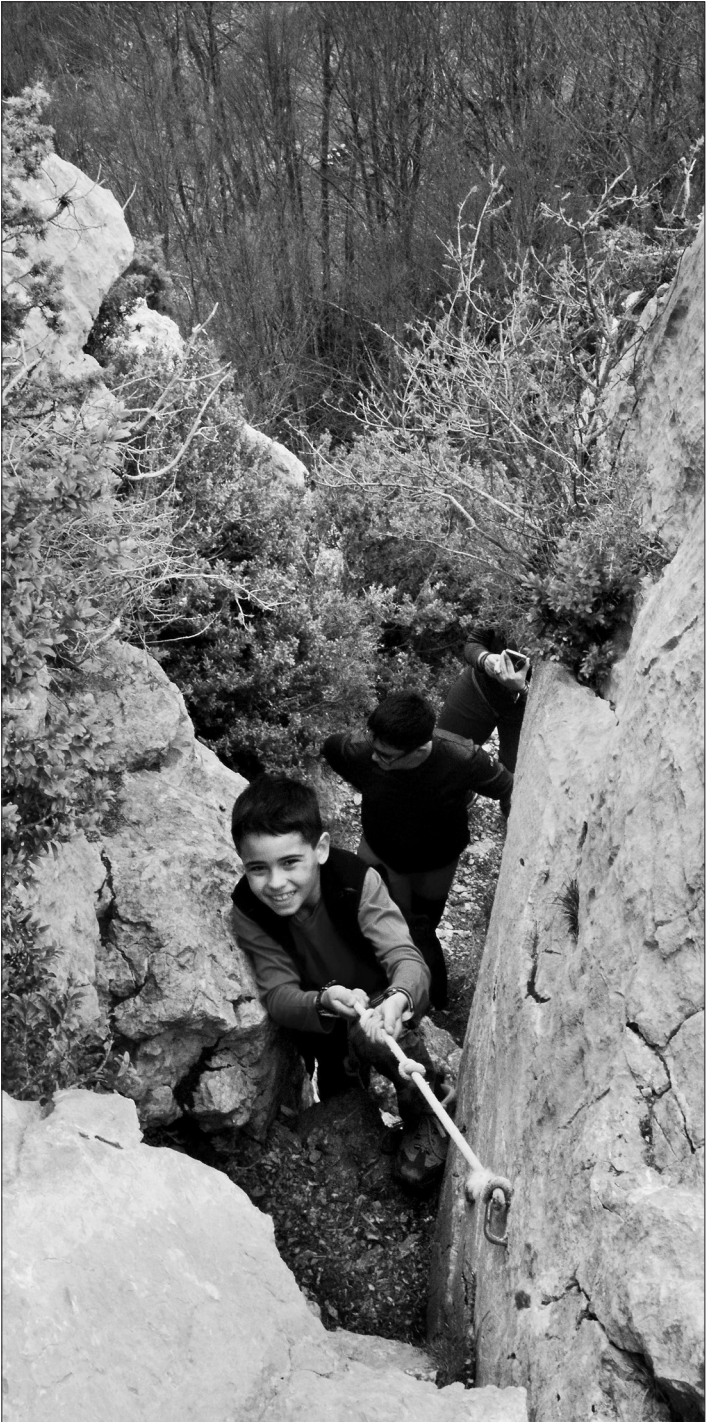
Al Pol Ausiàs i al Roc Aniol

*A totes les persones que m'han acompanyat
en alguna d'aquestes grimpades*

Índex

Introducció.....	5
Informacions pràctiques	9
Per començar, el camí aeri de l'Artic	13
Les Agudes pels Castelletes	18
1. El puig d'en Jordà pels Esquerders	23
2. Els castells d'Arget i de Bac Grillera	28
3. El puig de Bassegoda pels cingles de Gitarriu	33
4. El Ferran per la cresta dels Innocents	39
5. El Puigsacalm pels Ganxos i el camí dels Burros	45
6. El Canigó pel puig del Roc Negre i la Xemeneia	50
7. El pic de l'Infern per la cresta nord-oest	57
8. La cresta dels Racons pel pas del Porc.....	61
9. El pic Rodó per la Riberola	67
10. El roc del Boc per la Conca	72
11. El puig Peric per l'aresta sud-est	79
12. Les Tres Piques Roges per la coma de la Grava	83
13. El puig de Castell Isard i el Carlit.....	89
14. La serra de les Xemeneies pel bac de Collroig.....	94
15. El puig Pedrós i el puig de Coma d'Or	99
16. El pic de Fontfreda pel pic de l'Estanyol	105
17. El Saldaguda per la carena de Salga.....	111
18. Tastanós i l'Esquena de l'Ase	117
19. La roca del Joc i la roca Forcada.....	122
20. La Torreta pel cim d'Estela i el roc d'Uró	129
21. Les Penyes Altes de Moixeró per la roca Gran	133

22. El Pollegó Superior i el Calderer des de Gósol	139
23. El Pollegó Inferior per la Gran Diagonal	146
24. El Cadinell per la Muga	152
25. El Vulturó per les canals del Ticó	157
26. La roca del Corb i la mola de Sant Honorat	164
27. La Tossa Plana de Lles per la cresta de Setut	170
28. Els pics de Ríbuls des de Grau Roig	175
29. De l'alt del Griu a l'alt del Gargantillar	181
30. La tosa de Juclà i la cresta del Siscaró	187
31. El pic d'Escobes des del coll de l'Alba	192
32. La serra de l'Estanyó i el pic de la Serrera	197
33. Del pic de Tristaina al pic de Cabanyó	203
34. Els pics de Cataperdís, de l'Angonella i d'Arcalís	209
35. La roca Entravessada, el pic dels Lavans i el pic de Medacorba	214
36. Del coll de Botella a Àreu per la serra de Monteixo	220
37. Els tresmils de la Pica d'Estats per l'estany d'Arete ...	226
38. Els pics dels Estanys i de Baborte des de Boavi	232
39. Del pic de Certascan al pic de Guerossos	237
40. El Mont-roig per l'estanyet de la Roia	244
41. Del pic de Moredo al pic de Qüenca	248
42. Del pic de Peguera al pic de Subenuix	254
43. El Gran Encantat des de Sant Maurici	262
44. Lo Pinetó, la roca Blanca i lo Tésol	267
45. Dels pics de Bassiero a les agulles d'Amitges	272
46. Del Gran Tuc de Colomers al pic de Ratera	278
47. Del pic de la Pala Alta de Sarradé a la Punta Alta de Comalesbienes	285
48. El pic de Comalofero i els Besiberri	291
49. El tuc de Canejan pel Portilhon d'Albí	296
50. El tuc de Molières des de l'Espitau de Vielha	305
 Després, més Pirineu	 309
Cims assolits	311
Agraïments	319

Pas equipat amb corda fixa a la roca del Joc

Introducció

Grimpar.. “S’ha de grimpar?” Aquesta és una pregunta freqüent dins de l’àmbit excursionista. Significa ‘enfilarse ajudant-se de les mans’. Òbviament té un sentit figurat, per extensió, que fa referència a qui grimpa per obtenir una millor posició a la feina, a la política, a la societat... El *Diccionari de la llengua catalana* (DIEC) només accepta dos derivats de *grimpar*: *grimpador* i *grimpaire*. Tenen el sentit d’algú ‘que grimpa’. Lluís Estasen es va autoanomenar sempre *grimpaire*. En aquesta guia, per tant, ja només al títol incloc un substantiu no normatiu en femení plural, *grimpades*, i uns derivats —*desgrimpar* i *desgrimpada*— no acceptats tampoc per la normativa. La meua pregunta és: si *desescalar* i *desescalada* s’accepten, per què no *desgrimpar* i *desgrimpada*? Espero que per aquest fet no se’m critiqui, però és que no he sabut trobar cap sinònim d’aquests mots tan utilitzats. Les paraules *davallar* i *davallada* no volen dir el mateix. Curiosament, ni tant sols *grimpada* consta al DIEC, només dintre del marc esportiu de la *grimpada* d’arbres. Escalar, en canvi, entre altres accepcions, vol dir, segons el DIEC, ‘pujar (una muntanya o un obstacle muntanyós) seguint la tècnica de l’escalada’. En castellà, *tregar*, *trepe*, *destregar* i *destrepe* estan acceptats i es distingeixen d’*escalada* i d’*escalador*. En francès, *grimper* i *grimpeur* s’associen clarament a *escalade*, mentre que un escalador és un *grimpeur* o un *alpiniste*. En anglès, llengua que es caracteritza pels seus termes exactes, *scramble* i *scrambling* estan ben diferenciats de *climbe* i *climbing*. A Snowdonia —Enyri en gal·lès—, indret del País de Gal·les que conec bé, per pujar al cim de l’Snowdon —en gal·lès Yr Widdfa— hi ha itineraris per fer en *scramble*, ‘grimpada’.

Si diverses llengües europees —de fet són les úniques que conec, entenc i sé parlar, amb més o menys nivell— especifiquen grimpar i escalar, en l’aspecte tècnic on es troben les diferències? Dit d’una altra manera, on és la frontera —si és que existeix— entre la *grimpada* i l’escalada? Segons la Unió Internacional d’Associacions Alpines (UIAA), la *grimpada* no sobrepassa el primer grau de l’escala creada per l’alpinista muniquès

Welzenbach —va morir al Nanga Parbat el 1934— i la mateixa UIAA se l'ha fet seva. Aquesta gradació anava del primer grau (I°) al sisè grau (VI°), i actualment s'ha superat arran de l'evolució contínua de l'escalada. Però el criteri diferenciador sembla clar: l'escalada comença al segon grau (II°) perquè fa ús de tres punts de suport fixos i d'un de mòbil; o sigui, si movem una mà, l'altra mà i els dos peus han d'estar quiets i aferrats a les seves preses, i si movem un peu, l'altre peu i les dues mans han de fer igual. Ara bé, per a una persona que escali amb freqüència aquesta consideració segurament li semblarà desfasada. Jo no la discutiré perquè tècnicament em sembla lògica, però, és clar, si la veritable grimpada no sobrepassa el II°, aleshores dos terços dels itineraris ressenyats en aquesta guia no hi haurien d'estar, ja que s'hi troben passos de II° i també alguns de III°. I d'altra banda, coincidint si fa no fa amb els punts de vista de molts escaladors actuals —alguns creuen que la grimpada arriba fins al IV°, ja que els poden superar sense corda—, defineixo com a *fàcil* la grimpada de I°. La filosofia de la present guia, *50 grimpades fàcils pel Pirineu català*, és ressenyar itineraris en què aquest I° es pugui trobar —no sempre serà així— de manera sostinguda, però on hi hagi passos de II°, mai sostinguts, i en pocs casos, puntualment, de III°.

Grimpar, a part de ser molt atractiu, té alguna cosa de màgic. És com un retorn als nostres avantpassats més llunyans, a aquells homínids que es movien amb les quatre extremitats. Quan s'ha de grimpar per assolir un cim sembla que siguem més a prop del cel, que la distància entre el fons de la vall i aquest cim s'hagi incrementat. Cal ser conscients que només grimpant s'arriba a la majoria dels cims del Pirineu central, inclosos els seus mítics tresmils. Al Pirineu català n'hi ha menys, és veritat, i una bona part d'aquests cims són assequibles a peu pels itineraris normals, però hi ha altres rutes que requereixen grimpada fins i tot en sectors de la serralada que no són d'alta muntanya, com a l'Albera o a l'Alta Garrotxa, a més de serres exteriors del Prepirineu. Dominant la grimpada fàcil, superant passos puntuals de II° i de III°, acostumant-nos a trams aeris i perdent la por —no el respecte— als indrets exposats, ens podrem moure sense problemes pel Pirineu català i per la resta de la serralada. Després de la bona acollida que ha tingut la guia *50 ascensions fàcils pel Pirineu català*, publicada per primera vegada al maig de 2008, penso que aquesta altra guia, la de les *50 grimpades fàcils pel Pirineu català*, era gairebé necessària. Hi ha algunes diferències en el seu context: si aquella considerava català el Pirineu on la nostra llengua era la pròpia, amb l'excepció de l'Aran —on ho és l'occitana—, però amb la inclusió de la vall de Benasc, en aquesta, amb la finalitat de no provocar discussions ni malentesos, no se surt del seu marc

La cresta final poc abans del cim del pic d'Escobes

polític, exceptuant en aquest cas Andorra i, en certa manera també, l'Aran. Les comarques de la Catalunya del Nord són catalanes per molt que des del 1659 pertanyin a l'Estat francès.

Obrir la serralada, divulgar indrets ignorats, donar a conèixer itineraris poc trepitjats és un altre aspecte que es treballa en aquesta guia. Escollir cinquanta recorreguts amb grimpades fàcils no és precisament fàcil —valgui la redundància—, ja que d'Andorra a l'Alta Ribagorça se'n poden trobar en molts llocs, però al Pirineu oriental no n'hi ha tants, i del Canigó al cap de Creus encara menys. Però n'hi ha, això és ben cert. Per aquest motiu, ja a la mateixa Albera en ressenyo un i a la serra de Bac Grillera, un altre. Al Puigsacalm i a l'Alta Garrotxa n'hi ha més, i a partir del Canigó augmenten per Carançà i la Riberola. Tot i això, he intentat equilibrar geogràficament aquests recorreguts; no perquè siguin més abundants al Pirineu occidental català n'hi ha d'haver més. I d'altra banda, n'he descrit uns quants pel Berguedà i pel Prepirineu en general, sense descurar el nostre emblemàtic Pedraforca. L'ascensió al Gran Encantat o Encantat Gros es podria considerar una excepció, ja que és clàssica, sabuda i freqüentada, però els Encantats, com el Pedraforca, potser per motius de prestigi, no podien faltar en aquesta guia. Com en el llibre de les cinquanta ascensions fàcils, la tria de les cinquanta grimpades és meva, personal, ho reconec; aquest és el problema dels treballs individuals. També reconec —les fotografies on no surtin persones en són la mostra— que una

Carena de Salga

bona part els he fet sol; en d'altres no ha estat així i en alguns l'ajut dels companys ha esdevingut quasi providencial.

El resultat és aquest i ja no es pot canviar. Acariciar les roques del Pirineu, quin plaer! Diferenciar pel tacte si és calcària, granit, gneis, esquist, conglomerat..., quin privilegi!

Bones grimpades, amic lector i amiga lectora! Que en gaudixis com n'he gaudit jo!

Informacions pràctiques

Cada itinerari té una presentació, una fitxa tècnica, una ressenya i un croquis. La presentació n'ubica i n'explica breument les característiques. La fitxa tècnica indica la situació exacta del recorregut, com arribar-hi, el desnivell acumulat, la longitud aproximada, l'altitud màxima a assolir, l'horari total, la dificultat i els allotjaments més propers: refugis, albergs, cases de pagès i fins i tot hotels, si escau. Val a dir que els horaris són una referència més; si fa uns anys ja era complicat posar-los, ara que a la muntanya hi ha qui hi corre encara ho és més. Per a un *runner* aquests horaris seran força inferiors als seus, amb l'excepció, però, de les grimpades, on córrer no serà tan senzill i en segons quins passos, impossible. Estan pensats per a una persona entrenada i tècnicament de nivell mitjà, no necessàriament escaladora però sí avesada a l'alta muntanya pirinenca, en passos en què cal fer ús de les mans per progressar, alguns dels quals aeris. Tot i això, l'objectiu d'aquesta guia és, a part de divulgar i donar a conèixer llocs, acostar els excursionistes no acostumats a les grimpades a aventurar-s'hi. Pel que fa al croquis, és un complement per orientar-se. És possible que més d'un lector o lectora ja en tingui prou, però aquest croquis no substitueix el mapa ni el GPS. També hi ha una fotografia —en alguns itineraris més d'una— en què s'indiquen especialment els trams de grimpada.

Avui que l'escalada ha evolucionat tant, considerar que la grimpada no sobrepassa el primer grau (I^o) de l'escala de l'UIAA sembla antiquat. Des de fa temps s'ha dit que l'escalada comença al segon grau (II°) perquè utilitza tres punts de suport fixos i un de mòbil; és a dir, si es mou una mà, l'altra mà i els dos peus han d'estar quiets i aferrats a les seves preses, i si es mou un peu, l'altre peu i les dues mans han de fer el mateix. Per a algú que escali això li farà riure i dirà que la vertadera escalada s'inicia a partir del cinquè grau (V^o). Bé, tot són opinions i totes respectables. Però bàsicament cal tenir en compte aquests tres criteris:

- 1r. L'exposició:** dos passos qualssevol, de I° o de més, no tenen el mateix perill si es troben damunt d'una cornisa o d'un precipici. Tècnicament són iguals, això és cert, però la valoració global del recorregut serà més alta en el segon cas que en el primer.
- 2n. La sostenibilitat:** una grimpada de 50 m de I° serà globalment de dificultat més alta que un pas aïllat de III°.
- 3r. La roca:** si és bona serà un plaer aferrar-s'hi, però si és dolenta caldrà parar-hi molta atenció.

En roca, el I° s'associa a grimpades fàcils que els muntanyencs experimentats poden fer sense corda; el II°, a grimpades d'una certa dificultat en què la corda pot arribar a ser necessària en alguna ocasió, i el III°, a escalades de dificultat moderada, fins i tot en terreny vertical, on l'ús de la corda és ja recomanable. La filosofia d'aquesta guia és no utilitzar la corda en cap dels recorreguts, però aquí ja entra la consideració pròpia; dur la corda comportarà un pes de més a la motxilla, encara que en certes ocasions potser s'agrairà haver-ho fet. Òbviament, si es va amb nens o amb persones poc experimentades, llavors serà imprescindible a partir del II°. Tot i que de vegades ni això és necessari: tenir un mal dia, baixa forma física, sentir-se psicològicament insegur... en un partit de futbol o en la majoria de disciplines esportives comporta ser substituït o, com a molt, perdre un partit; a la muntanya no hi ha banqueta i hi ha en joc molt més que un partit. Per aquest motiu, mai no s'ha de subestimar la corda.

Les valoracions globals dels recorreguts van de fàcils (F), passen per poc difícils (PD) i arriben a bastant difícils (BD), amb els matisos —potser molt subjectius— de superior (+) i inferior (–), com també als graus. A la guia no hi ha cap pas de més de III°; per tant, tampoc no hi ha cap estimació que superi el BD. En aquest apartat es té en compte la totalitat de la grimpada o de les grimpades en un itinerari, a més de les peculiaritats del terreny: tarteres, blocs de roca, canals pedregoses inestables, pales herbades força inclinades, carenes sense dificultats especials però aèries... Cal afegir a tot això, fora ja del control de dificultats de la guia, l'estació de l'any, una meteorologia adversa —amb la roca molla o amb neu els passos de grimpada són més difícils i perillosos— i, tal vegada el més important, el coneixement del terreny. Conèixer un indret és un factor bàsic de rapidesa: els dubtes, les consultes al mapa i al GPS i les temptatives es redueixen en favor de la seguretat i de la tranquil·litat de saber què es trobarà a cada moment. Aquests itineraris estan descrits per fer-los sense neu o amb poca. La neu algunes vegades aporta comoditat, ja que evita els pedre-

gars incòmodes i els caos de blocs, però sovint afegeix dificultat i perill. Al Pirineu català no hi ha cap glacera, però cal recordar —a les fitxes tècniques ja hi consta— que algunes congestes perduren fins ben avançat l'estiu, i en segons quins estius no s'arriben a fondre, per la qual cosa els grampons i el piolet poden ser necessaris. Cal diferenciar la dificultat del perill. Que en un recorregut hi hagi dificultats implica que també hi hagi perill, però així com la dificultat és quantificable, al cap i a la fi una valoració immanent, el perill és intrínsec a la muntanya. Molts accidents es produeixen en llocs sense dificultat o baixa. Que aquests itineraris siguin de grimpada fàcil no vol dir que no hi hagi perill.

Els recorreguts estan ressenyats atenent-ne la descripció i evitant estructures massa segmentades. Són fruit de l'experiència personal. De tant en tant hi ha algun horari parcial amb la seva altitud. Hi ha qui afirma que les guies d'excursions han mort des de l'existència d'internet i del GPS. És una opinió més i, com totes, respectable. La veritat és que mapa, brúixola, altímetre, baròmetre, GPS i tantes dades com s'extreguin d'internet són elements que potser es necessitaran en algun moment de l'excursió, però una acumulació excessiva de dades en resta al·licients, sorpreses, n'evita la descoberta contínua. I per a això no hi ha res millor que una guia; això sí, que sigui —per no dir bona— fiable, veraç, autèntica, que no caigui en aspectes frívols com subestimar les dificultats o en superficialitats utilitzant paraules buides com *magnífiques vistes* o *paratges encisadors*. Per ressenyar un itinerari, sobretot quan apareixen obstacles, per petits que siguin, cal haver-lo seguit més d'un cop i de dos. És important dur, a més, uns prismàtics i una càmera fotogràfica. Els prismàtics són útils per tenir una visió més concreta d'algun tram que pugui semblar complicat o per obtenir més detalls panoràmics. Les fotografies, a part de ser un record per a tota la vida, aporten informació visual per a una futura repetició de l'itinerari o per proporcionar-la a algú que el vulgui fer.

Un consell: que la forma física no sigui un obstacle per realitzar l'excursió. Si un es troba en baixa forma o no es troba del tot bé, és millor fer recorreguts senzills i renunciar als llargs o als de més dificultat tècnica. No és bo alentir el ritme dels acompanyants i perjudicar, en definitiva, el ritme del grup. Tampoc no són recomanables els grups massa nombrosos: de tres a set persones és l'ideal. Quant al material i a l'equip, no és necessari que se'n parli, ni de com demanar auxili en cas d'accident: aquesta informació sí que es troba fàcilment a internet. I una cosa més: no s'ha de tenir por a la muntanya, però sí un gran respecte.

Per començar, el camí aeri de l'Artic

Al Pirineu, i de fet arreu de Catalunya, s'hi troben altres recorreguts semblants, però, per començar a habitar-se en passos i trams aeris de grimpada, aquest petit circuit no gaire llarg, situat als cingles calcaris del Conangle (Berguedà), sens dubte és ideal. No hi ha cable de vida, per la qual cosa no es pot considerar una via ferrada. En un pas del començament hi ha una cadena, sense la qual aquest pas tindria més dificultat, i en un curt tram de cresta hi sorprèn una barana metàl·lica. Les grapes, en canvi, sovintegen al llarg del camí aeri. No es tracta d'un itinerari de dificultat sostinguda, ja que en força llocs el mateix camí evita els obstacles de la cresta i només s'hi camina. El Grau fins i tot és un punt d'escapatòria. Això sí: l'ascensió final a l'agulla de la Garriga s'ha de fer —si es vol— per una paret (10 m) que és de descens d'una via ferrada. En cas que

Xemeneia amb grapes abans de les agulles de l'Artic

hi hagi gent que hi baixa o si no es du arnès ni dissipadors —el casc és recomanable en tot el recorregut del camí aeri— no és aconsellable pujar-hi. Tot aquest material es pot llogar a la caseta de l'Espai Actiu Vallcebre, oberta els caps de setmana i en períodes de vacances. D'altra banda, la més alta de les agulles de l'Artic requereix una grimpada d'uns 12 m amb un pas força exposat previ al cim. Aquesta agulla és a l'esquerra del camí i tampoc no és obligat pujar-hi. Llevat d'aquestes dues excepcions, les petites dificultats i la relativa seguretat del camí fan que sigui aconsellable per als nens, sempre que vagin acompanyats d'adults. En altres itineraris ressenyats en aquesta guia s'hi trobaran més passos equipats, i a la serralada pirinenca, per descomptat, n'hi ha de ben coneguts, com les famoses clavilles de la Carriata, de Cotatuero o de Soaso, a Ordesa, però la majoria seran sense equipar, autèntics, tal com la mateixa naturalesa els ha creat. Val la pena acabar d'enfilarse al cim de l'Artic, bon mirador. Després, del coll de Fumanya, on hi ha el Centre de Dinosauris —interessant de visitar—, se'n pot baixar per la carretera o bé per un camí senyalitzat. No cal dir que és més atractiu fer-ho pel camí, però hi sol haver arbres caiguts que alenteixen el ritme de la marxa.

Fitxa tècnica

Situació: Cingles del Conangle.

Accés: Venint de Berga per l'E-09 i C-16, poc abans de Guardiola de Berguedà (si es ve de Bagà o de Cerdanya, poc després), es pren la B-400 cap a Maçaners. Abans d'arribar-hi, s'agafa en una desviació a l'esquerra la carretera local que du a Vallcebre. Després del poble es continua per una pista asfaltada cap al grau de Vallcebre i el pla de la Barraca, on es troba la caseta de l'Espai Actiu Vallcebre. Es deixa l'automòbil en un descampat al costat d'aquesta caseta. La pista asfaltada poc després es bifurca: a l'esquerra puja al coll de Fumanya, amb el seu Centre de Dinosauris, i a la dreta es dirigeix al coll del Pradell i a la pleta de la Vila, al pla de Palomera.

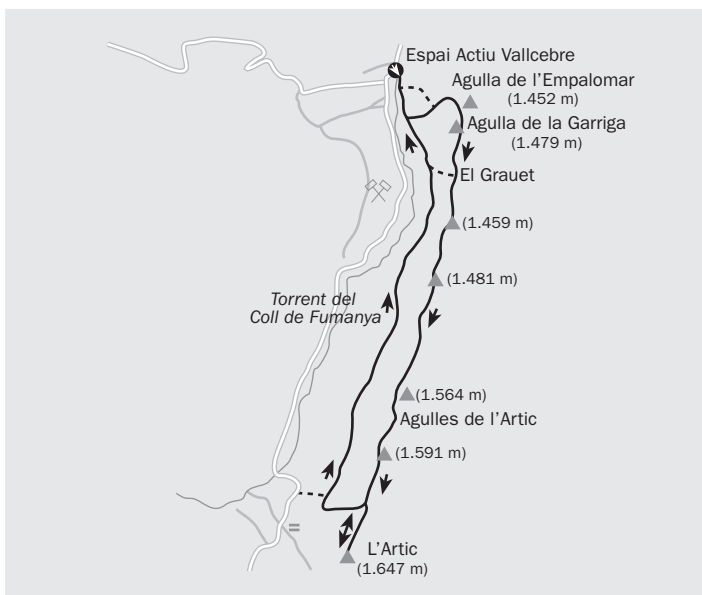
Desnivell: 385 m.

Longitud: 5 km.

Altitud màxima: 1.647 m (l'Artic).

Horari total: 2 h 45'.

Dificultat (F+): L'itinerari (casc recomanable) està equipat en un pas amb una cadena i en un altre amb una barana metàl·lica. Sense aquests equipaments la dificultat seria superior, de III° en alguns llocs. Hi ha altres passos,

alguns dels quals un xic aeris, amb grapes. Cal fer l'ascensió final al cim de l'agulla de la Garriga per un curt tram de via ferrada (arnès i dissipadors indispensables). La grimpada a les agulles de l'Artic és curta però no està equipada (II°-). Aquest recorregut no és aconsellable si ha plogut fa poc, ja que la roca podria ser relliscosa, o amb meteorologia adversa.

Allotjaments més propers:

- Hostal Pedraforca (carretera de Maçaners a Saldes).
Tel. 938 25 80 21. www.pedraforca.com.
- Hotel Ca l'Andreu (Saldes). Tel. 938 25 80 88.

Itinerari

Des de la caseta de l'Espai Actiu Vallcebre, al pla de la Baraca (1.310 m, 0 h), es creua a gual el torrent del Coll de Fumanya i es pren el camí dels Camps de Tabac (franges blanques i verdes), que es dirigeix a les vies ferrades dels voltants i a la paret escola d'escalada de l'Empalomar. De seguida es troba una desviació a la dreta (indicador, camí 201, franges grogues) que va al coll de Fumanya. El més còmode és agafar aquest camí, planer. Al cap d'uns 100 m (indicador) se'n segueix un altre a l'esquerra. La inclinació augmenta i es guanya altitud ràpidament. En un revolt a la dreta s'enllaça amb un camí no tan fressat (franges blanques i verdes) que ve, per l'esquerra,

Barana a la cresta abans del Grauet

del camí dels Camps de Tabac poc abans de la font de la Canalassa. L'ascens prossegueix fins que s'ateny el coll d'igual nom (1.425 m, 15'), entre l'agulla també del mateix nom —hi puja una via ferrada fàcil— i l'agulla de la Garriga.

Voltant per l'esquerra l'agulla de la Garriga és quan es troba l'inici del camí aeri de l'Artic. Cal superar uns esglaons amb l'ajut d'una cadena (I°+). Sense aquesta cadena el pas seria bastant més complicat (III°). Un curt flanqueig a l'esquerra a través d'una cornisa, igualment amb cadena, du a la cresta que s'ha de seguir. Des d'aquest lloc es pot pujar al cim de l'agulla de la Garriga amb l'ajut d'unes grapes posades a l'esquerra d'una escletxa, però aquest tram és la sortida de la via ferrada de l'Empalomar i si hi ha gent que hi baixa és preferible no enfilars'hi. A més, com que hi ha cable de vida, el més aconsellable és fer-ho amb arnès i dissipadors. De tota manera, el panorama des del cim (1.479 m, 25') és molt interessant sobre totes les agulles d'aquest sector i especialment de la cresta dels cingles del Conangle, per la qual va el camí aeri de l'Artic. A la dreta destaquen les antigues mines de carbó de Fumanya, a cel obert.

Seguint aquesta cresta, es passa per un tram estret i aeri però sense dificultats. A la dreta, ensotat, s'hi veu una bretxa profunda. Després ve un tram equipat amb una barana metàl·lica que contraresta la sensació de vertigen. Un curt descens amb una grapa (I°; el 23 d'abril de 2019 aquest pas s'havia esllavissat i la grapa estava mig amagada) permet baixar al Grauet (1.435 m, 45'), des del qual es pot abandonar el camí aeri per un altre a la dreta (franges grogues) que va a cercar el 201 no gaire lluny del pla de la Barraca, a uns 20 minuts. L'itinerari continua per un pas un xic balmat amb dues grapes. D'entrada sembla difícil, però en realitat no ho és (I°). Tot seguit la cresta esdevé quasi horitzontal i entretinguda. Cal avançar-hi amb pre-

caució, encara que les branques dels pins rojos ajuden sovint a mantenir l'equilibri per les roques. Un petit descens a l'esquerra, amb grapes, obliga a ajupir-se a sota d'una gran roca torta (I°). A continuació venen més trams de cresta estreta, equipats sovint amb algunes grapes.

Un nou descens amb grapes una mica amagades (I°+), però amb bones preses de mà, obliga a parar atenció. Val a dir que la roca, calcària, sol ser bona en tot l'itinerari. A continuació ve un tram considerable i costerut sense obstacles, ja que el camí va evitant, per un vessant o per l'altre, les dificultats de la cresta. Quan ja es fa un xic monòtona arriba una sorpresa: cal baixar per una xemeneia, amb una roca encastada i amb cinc grapes, instal·lades a les dues parets, en un esglaó d'uns 5 m. Aquest descens és més espectacular que complicat (I°), però ho seria bastant sense les grapes. Per la dreta, el camí prossegueix al peu de la paret de les primeres agulles de l'Artic, en un tram força atractiu. Finalment, una cornisa en diagonal a l'esquerra, equipada també amb algunes grapes, dona accés a la cresta al costat de l'agulla de l'Artic més elevada, igualment a l'esquerra. Per pujar-hi —no és obligat— s'ha de sortir del camí i, per un pas atlètic (I°+), accedir a una petita bretxa. Després s'ha de grimpar cap a l'esquerra i superar un esglaó exposat (II°) amb bones preses. Des del cim (1.564 m, 1 h 15') es gaudeix d'una perspectiva detallada de la cresta recorreguda. El descens d'aquesta agulla és delicat.

Novament al camí, ja no es presenten més dificultats, encara que la cresta, que ha esdevingut carena, sigui estreta. El pendent torna a augmentar pel bosc —pineda de pi roig amb boixos i ginebres— i s'arriba a una cruïlla (1.605 m, 1 h 35'). Es continua amunt, per la carena, a través d'un caminet poc definit a fi d'atènyer el cim de l'Artic (1.647, 1 h 45'), format per una acumulació de calcàries cantelludes. El seu panorama és interessant sobre la serra d'Ensija i les antigues mines de carbó. Es torna a la cruïlla (1.605 m, 1 h 55') i es pren el camí ara a l'esquerra —abans, venint del camí aeri, a la dreta—, que entre bosc i amb les roques de l'Artic també a l'esquerra du a una pista pràcticament al coll de Fumanya (1.562 m, 2 h 5'). La carretera i el Centre de Dinosauris són a 5 m cap a l'esquerra. El camí que va al pla de la Barraca (201, senyals grocs), però, no hi arriba i davalla a la dreta. És atractiu i transcorre a prop de la cresta dels cingles del Conangle, però el 22 de maig de 2018 tenia l'inconvenient que hi havia força pins caiguts que alentien el ritme de la marxa. Per això, segons com, és preferible fer el descens per la carretera, que en 30 m porta al punt de sortida. Pel camí, amb un xic de paciència, s'arriba primer a la desviació del Grauet, després a la de l'aproximació al camí aeri i finalment al pla de la Barraca i a l'Espai Actiu Vallcebre (2 h 45').